

O pol treh bil je bankê (obed) pri caru avstrijskem. Kar je koli vzvišene ali imenitne gospôde národnega duha, vse je bilo zbrano pri tem obedu, kterege smemo imenovati cvet vsekolike te svečanosti. Bilo je vsega skupaj blizo 200 članov v eni veliki in eni manjši dvorani. Na čelu sedel je škup Strossmajer, krajnjega Hurban, Bleiweis, Toman, Costa, škup Šoić, véliki župan Kukuljević, Zmaić, Vukotinović; med daljnimi gosti Mrazović, Suhaj, Svetec, Subotić, Zlota, Žuželj, Razlag, vitez A. Gariboldi, in kdo bi jih vse znal imenovati? Banda Gyulajevoga polka svirala je same národne reči, in med njimi je bil naš „Naprej zastava slave“ s tako živo navdušenostjo sprejet, da ga je banda morala celó ponoviti. Med godbo pa je sledila zdravica za zdravico. Predsednik centralnega odbora, véliki župan Kukuljević, najpopred pozdravlja vse goste, ki so rodoljubno pritekli skoro od vseh strani slovenskega naroda, da slavijo moža, kateri se je boril ter žrtvoval v boji za vero, dom in cesarja. Za tem zdravico napijejo presvetlemu škupu Strossmajer-u, kateri je v duševnem oziru danes narodu to, kar je Zrinjski bil v materijalnem unem času; kakor je Zrinjski deloval s pestjo in hrabrostjo, tako je akademii in vseučilišču velikanski namen, da narod dobí duševno moč, da se obrani hudih duševnih nevarnosti našega časa. — Zatem zdravico presvitli škup Strossmajer napije Slovincem in Slovacom, ki so poslavši preizvrstne svoje može pokazali, da želijo stopiti v bližnjo zvezo, ki bode na blagor národnosti avstrijskih Slovanov. — Za Slovence zahvaljuje se dr. Bleiweis, razlagajoč, kako Slovenci, odkar se zavedajo národnosti svoje, zmiraj se na slovstvenem polji pred vsem ozirajo na sosedne brate Hrvate, kako so brez abecedne vojne sprejeli isti pravopis, se korak za korakom bližali njihovem jeziku, kako so že leta 1848, ko je bila Avstrija v pogubivni nevarnosti in je neumrli Jelačić vzdignil se na njeno pomoč, s tem razodeli isto politično idejo, da so nabirali novce za njegovo vojsko, — kako so zidajoči si čitalnico in matico imeli pred očmi sorodne zavode v Zagrebu, ter se ob enem prevzvišnemu škupu Strossmajer-u zahvaljuje zato, da so ob težavnih časih začetka ti zavodi zmiraj pri njem našli duševne in materijalne pomoči. — Ravno tako se je za Slovake zahvalil superintendent (protestanški škup) Hurban, napominjajoč, kako je že leta 1848. hrvaški sabor pred najvišim prestolom posredoval za brate Slovake, kako so slovaške begunce gostoljubno prijemali v svoje hiše, ter pravi, da narod stoji na zdravih nogah, kateri svoje junake zná tako ceniti, kakor Hrvati svojega Zrinjskega. — Prevzvišeni škup Strossmajer odzdravlja vsem tem navdušenim govorom, ter je posebno napomenil, kako je ta tristogodnjišnica Zrinjskega junaka važna sama po sebi, še važnejša pa po tem, da jo slavimo ravno sedaj, ko je morebiti najnevarniša dôba jugoslavenskega naroda, — sedaj, ko je národna lega zeló podobna onemu času, ko je Zrinjski svoje življenje dal v Sigetu. Stalna, neomajiva volja naj nam bo trdni zid v borbi za našo narodnost! — Dalje je prevzvišeni škup nazdravil Dalmatince, Srbe in Čehe. Dr. Lovro Toman razvijal je z živo besedo, kako bodo Slovenci gotovo na to gledali, da se njihova srca ozko primaknejo hrvaškim srcem. — Al kdo more pa drobno popisati vse te zdravice in govore! Rečem tedaj le, da vrlo sta g. Dutković kakor prvi in g. Pajanović kakor drugi stolaravnatelj vodila govore. Da so govori pravakov in vsi ostali, kakor še posebno govor prof. Zlote, bili radostno sprejeti, o tem ni dvomiti, vsaj so gostje bili, kakor pravimo, prav židane volje.

Med temi napitnicami gledali smo čudno, kako je jezikoslovni naš starinar gosp. Franjo Kurelac zmiraj

premetaval in prebiral neka pisma, in na enkrat stopivši na stolček priobči gostom, da je več kot 45 telegramov in veliko pismenih pozdravov prišlo iz Belega grada, iz vojaške granice, iz Križevcev, iz Zemuna, iz lipovske, zvolenske in turčanske županije, nekoliko iz Prage, Plzna, Kraljevega gradca, iz Gorice na Soči, iz Kranja, Maribora, Ljubljane, Celja, nekoliko iz Beča in več drugih krajev. —

Med tem so naši Sokolci kot gostje sedeli pri velikem stolu v strelišču, ki so jim ga udje „Kola“ in zagrebački pravniki pripravili na svoje stroške. Že pred poldne vodil je odbor „Kola“ in pravnikov Sokolce po mestu, ter jih pri obedu lepo častil. Da je tudi tukaj bilo toliko veselih src, toliko oseb pri mizi, radi bote mi verjeli. Po tem obedu pa so Sokolci in udje „Kola“ združeni šli skoz Ilico ter prisedši pred gostilnico „cara avstrijskega“, kjer je prevzvišeni škup Strossmajer na stanu, zapojejo narodno našo vojniško pesem „Naprej.“ Neskončni živoklici namenjeni gosp. škupu niso prenehali, dokler ni odlikovanec izza banketa stopil na altano, ter se iskrenim štovateljem svojim osebno pokazal.

Al še tudi na tretjem nekem mestu bilo je med tem že od pol dneva videti nekaj posebnega, za Slovence celó novega. Po starodavni narodni navadi pekli so na Novem trgu, ki se je pozneje prekrstil na Zrinjskov trg, že od poldneva sabote velikega vola. Z glavo in rogovi vred nabode se na žrd, in na mesto drobja vtakne se jagnje, ter, kader je to pečeno, pozna se, da je tudi vol dopečen. Za to opravilo in da se lahko žrd obrača kakor na ognjišču raženj, postavi se oder na četiri stolpe. Blizo tega odra bil je kakor spomenik za silo narejen kip Nikole Zrinjskega, ki se je ogledaval, kako se je svet sukal okoli narodne veselice, ktere so z godbo povzdigovali kmečki godci, in je pazil, kako so se ljudje gneli k mesu, katero se je od pečenega vola metalo med nje, in zraven še tudi cukali se za kruh, ki se je ravno tako delil, in za vino, ki je z visoko stoječega polovnjaka teklo za vsacega, kdor je kaj vjel od predrage kapljice. Zdelo se mi je sèm ter tjà, da se je naš neumrli Nikola radosten posmehoval na svojem stališču, kadar so se ljudje posebno hrabro borili za mastno, za suho in za mokro darilo. Da so se tudi uni srčno radovali, kateri so bili prišli Zrinjskega častiti in so gledali to živahno gibanje prostega naroda, lakko mi verjamejo dragi čitatelji, ker bilo je sèm ter tjà res marsikaj smešnega videti. (Kon. prih.)

Ozir po svetu.

Papeštvo. *)

Najimenitniši dogodek sedanjega važnega časa se v tem hipu v Rimu pripravlja. Komur so znane ondašnje okoliščine, temu se skoro gotovo zdí, da se popolnoma razruši papeževa svetna oblast, ko iz Rima odrinejo francozki vojaki. Antibsko krdelo ne bode imelo moči, in, kakor se kaže, tudi volje ne, ustaviti se punta rimskega prebivalstva, in tako jo bodo vojaki Viktor Emanvelovi brž ko ne udrli v Rim, češ, da ohranijo mir in red in da varujejo papeža, ako ne pobegne iz mesta.

Toda preteklo bode še nekaj dni, predno Francozi popolnoma odrinejo iz Rima, in v tem času se utegne še marsikaj zgoditi. Da bi se papež spravil z laškim

*) Mi priobčujemo ta sestavek, če se tudi v vsem ne zlagamo z „Reformo.“ Da duhovna papeževa oblast ostane ista, če papež ima ali nima svetnega posestva, to je gotovo; toda prav tako je gotovo, da je njegovo delovanje jako ovirano, ako je odvisen od ktere svetne vlade. In ta odvisnost gotovo ni katoličanstvu na korist, kakor tudi Avignon ni bil. Vred.

kraljestvom, tega po zadnjem njegovem nagovoru skoro ni pričakovati, vendar pa tudi ni celó nemogoče. Znano je, da ima narodna misel svoje prijatelje tudi med osebami, ki imajo veliko vpljiva do papeža; tudi smemo misliti, da Pii IX. ni neobčutljiv za slavo, ki jo Italija obhaja o svojem zedinjenji. Sv. Očeta gotovo obhajajo navskrižna čutila, kajti Lah so po rodu, pa so si tudi kot naslednik sv. Petra v svesti svojih pravic in dolžnosti. Gotovo je, da Lahi jako nepolitično ravnaajo, ako papeža prisilijo, da zapusti Rim, kajti s tem svoji deželi vzamejo važno zgodovinsko slavo in vpljiv, ki ni predrag, ako bi za-nj tudi mnogo žrtovali.

Tudi Napoleon še ni spregovoril zadnje besede. Dogovor 1864. l. ga veže, da še to leto armada njegova zapusti Rim; al ista pogodba tudi laški vladi naklada dolžnost, da se ne dotakne niti svetne papeževe oblasti niti njegovega sedanjega posestva, toraj da se odpové želji po Rimu kot glavnem mestu laškega kraljestva. Če je Napoleon prepričan, da laška vlada potem, ko on svoje vojake pokliče iz Rima, ne bode spolnovala svoje dolžnosti, gotovo se tudi on lahko odveže svoje dolžnosti, in ne bode zapustil Rima, ampak še dalje bode varoval, papeža. Da imenitne osebe na to delajo pri Napoleonu to je dosti znano, toraj nikakor ni nemogoče, da se sedanji stan v Rimu podaljša; kajti če tudi Pii IX. ni pripoznal septemberskega dogovora, vendar ni dvombe, da ostane v Rimu, ako Francozi še ostanejo.

Pri vsem tem je jako zanimovo to, da se od raznih strani papežu ponuja varno pribežališče. Najbolj čudno je angličansko obnašanje. Na Angležkem, kjer je sovraštvo do papeštva tako vkorenjineno, da je ono skoro prirojena lastnost narodna, razodeva se zdaj najživejše sočutje do nadlegovanega papeža. Bogati Angličani sv. Očetu pošiljajo denarno pomoč, imenitni angleški državnik (Gladstone) in Pii IX. si odkritosrečno dopisujeta, in angleška kraljica, glavarica angleške cerkve, glavarju katoliške cerkve očitno ponuja pribežališče na otoku Malti, kjer naj bi papež bil popolnoma samooblasten. Krivoverski Angličani s tem sramoté mnogo katoličanov, ki se sicer z nekakim ponosom imenujejo katoličane, vendar se pa v svojem liberalizmu glasno veselé, da je papež v stiski in komaj čakajo, da bi skoro bilo konec njegove svetne oblasti. Od Angličanov naj bi se učili tudi tisti judovski časnikarji, ki zvonec nosijo v veselem krikcu o razrušenji papeževe oblasti.

Posebno goreče si tudi Španija prizadeva, da bi papeža dobila v svojo deželo, in kdor inostransko premišlja primere, kakoršne so v resnici, to bode pritrdil, da ima kraljica Izabela v tem obziru na svoji strani veliko večino svojega ljudstva. Če je na Španjskem tudi zatrtih veliko samostanov in v državno blagajnico ugrabljenega mnogo cerkvenega premoženja, vendar je Španjcev velika večina še navdušeno katoliška, in štela bi si na veliko čast, ako bi papež prebival v njihovi deželi. Vendar pa Pii javalne sprejme španjsko vabilo. V katoliški Španii se je zgodilo toliko stvari, ki so zoper katoliško cerkev, da se papež ne more podati v njihovo varstvo, predno se to ne poravná. Ako bi papež šel na Španjsko, lahko bi se zgodilo, da je prišel z dežja pod kap, in to zlasti zavolj tega, ker bi sedanja vlada papeža rada imela za pomočnika v tem, da bi nastopila rakovo pot.

Kdor to in marsikaj družega globokejše premišlja, temu se bode silila misel, da sveti oče v določilnem trenutku ne bodo svobodno volili svojega prebivališča, utegne se zgoditi, da jih odpelje neka rahla in sladka sila. Gotovo zdí se nam to-le: Če papež ne more več ostati v Rimu, javalne Francozi pripusté, da bi papež bival zunaj njihove dežele.

Kamor koli se pa podá papež, povsod ga bodo verniki sprejeli z navdušenostjo, vsi drugi prebivalci pa z onim spoštovanjem, katero poglavarju cerkve, po vsem svetu razširjene, skazujejo vsi omikani ljudje, in katero Pii IX. v visoki stopnji vživa zarad svojih osebnih lastnosti. Prav takrat, ko bi papež moral iti v prognanstvo, ovrže se domišljava onih, ki se nadjajo, želé ali že prerokujejo, da s svetno oblastjo jenja tudi duhovna veljava papeževa. Zgodilo se bode marveč ravno nasproti; kajti očitno je, da papežem njihove veljave ni dajala in branila mala moč cerkvene države. Prav zarad te države pa bili so papeži odvisni od velikih svetnih držav. Mogočnejši od najmočnejših vladarjev bili so papeži le po svoji duhovni veljavi, utrjeni v srcu vernega ljudstva, zato papež, naj prebiva kjer koli, ostane mogočen na svetu po misli, katero zastopa, dokler je tej misli vdanih toliko milijonov ljudi.

Kar se zdaj pripravlja v Rimu, to ni nič novega. Mnogokrat so se bili Rimljani že spuntali zoper svetno papežev oblast; marsikterega papeža so bili že posilili, da je zbežal iz Rima in za nekoliko časa bival v drugem laškem mestu. Toda papeštvo je ostalo mogočno, moč njegova je celó še rastla. Skoz celih 70 let (od 1307. l. do 1377. l.) je sedem papežev zapored stolovalo v francozkem mestu Avignonu, ki je bil tedaj lastina papeževa; oni so pa bili ondi jako odvisni od francozkih kraljev, vendar so njihovo duhovno oblast čislali zahodnji kristjani. Zlasti podučljiva pa je osoda Rima in papeštva za francozke prekucije. Ondi je bila cerkvena država vtelešena francozki samovladi (republik) in papež Pii VI. je umrl v francozkem jetništvu, toda duhovna njegova moč ni oslabéla, to se je očitno pokazalo pod Pijem VII. Tudi njega je sicer premagala svetna oblast, tudi on je bil odpeljan v francozko jetništvo in njegova država zedinjena s francoskim cesarstvom; toda Pii VII., papež brez vse svetne oblasti in še celó oropan osebne svobode, se je Napoleonu, kteremu so se uklanjali največi mogočniki, tako krepko uprl in pri zvestih francozkih škofih in vernikih našel toliko podslombo, da se je Napoleon moral udati in pogodbo skleniti s papežem, ki ga je imel popolnoma v svoji oblasti.

Njem, ki nizko cenijo duhovno papežev moč, najbolj Anglija oči odpira. Anglija ima svojo protestanško cerkev, ona ima zunaj Irskega le malo katoličanov, med angležkim in škotskim ljudstvom gorí strastno sovraštvo zoper papeža. Misliti bi toraj bilo, da je Rim v Anglii brez vse moči in da angleška vlada celó nič ne mara za papeža. Al temu ni tako. Mnogim sklepom državnega parlamenta vkljub je papež Anglijo razdelil na več katoliških škofij, kterim je dal nadškofe in škofe; ti rimski prelati se poslužujejo svojih naslovov, da-si tudi jim ko angležkim državljanom to prepovedujejo deželne postave. In angleška vlada to dopušča. Komú ni znano vedenje kardinala Wisemana!

Naj se Pii IX. podá ali na Malto ali na Majorko, v Toledo ali v Madrid, naj ga morda spravijo na Francozko, papeštvo zavoljo tega ne bode imelo manjšega duhovnega upljiva, ampak njegova moč bode še večja. To vedó še celó tisti, ki se ne prištevajo katoličanom, da! ti to stvar še bolj spoznajo, kakor oni katoličani, ki si katoličanstvo krojijo za svojo osebno rabo.

Ozir v pretekle čase.

Sedemletna vojska s Prusi.

(Konec.)

Leta 1761. ni bilo nobenega velikega boja. Vsi so bojevanja siti, armade so trudne in na polovico pomanjšane. Več kot milijon vojščakov je že pocepalo. Po-